

Posudek školitele na bakalářskou práci Anny Mazurik „Porovnání struktury a úrovně úmrtnosti na vybrané zhoubné novotvary v Česku a Rusku v letech 1999–2019“

Bakalářská práce Anny Mazurik „Porovnání struktury a úrovně úmrtnosti na vybrané zhoubné novotvary v Česku a Rusku v letech 1999–2019“ má celkový rozsah 68 stran včetně příloh. Textová část práce je strukturována standardně a je rozdělena do sedmi základních kapitol včetně úvodu a závěru. Doplnují ji seznamy tabulek, obrázků, použitých zkratk, použité literatury a zdrojů dat a seznam příloh.

Autorka si ve své bakalářské práci klade dva hlavní cíle. Prvním je analyzovat postavení novotvarů v rámci celkové úmrtnosti v Česku a Rusku od roku 1999 do roku 2019. Druhým potom zkoumat rozdíly ve struktuře a úrovni úmrtnosti na vybrané zhoubné novotvary u mužů a žen v Česku a Rusku v období od roku 1999 do roku 2019.

Práce je rozdělena do sedmi kapitol. Po úvodní kapitole, kde autorka představuje téma, cíl a strukturu práce, následuje kapitola zabývající se rešerší literatury. Třetí kapitole představuje blíže téma novotvarů, jejich klasifikace, faktory vzniku, prevenci a možnosti léčby těchto onemocnění. V další kapitole je popsána použitá metodika a zdroje dat a je také diskutována kvalita ruských dat. Vlastní analytickou část práce pak tvoří pátá a šestá kapitola. Autorka nejprve popisuje vývoj úmrtnosti v důsledku hlavních skupin příčin smrti, následně analyzuje úmrtnost na vybrané zhoubné novotvary. V závěru jsou hlavní výsledky předchozích kapitol shrnuty.

Anna Mazurik si pro svou práci zvolila aktuální téma úmrtnosti na novotvary v Česku a Rusku, pro jehož analýzu využila nejnovější dostupná data, která byla zveřejněna teprve nedávno. Autorka projevila schopnost samostatné práce, bohužel ale značně podcenila časovou náročnost zpracování svého tématu. Chvályhodný je také autorčin kritický přístup k ruským datovým zdrojům, když upozorňuje na jejich možné nedostatky v důsledku nejednotného kódování v různých částech země a také možnému nadhodnocování, resp. podhodnocování úmrtnosti na některé příčiny a skupiny příčin úmrtí. Anna Mazurik pro svou práci zpracovala poměrně velký objem dat, na která korektně aplikovala nejen základní demografické metody, ale i dvojrozměrnou dekompozici, která není předmětem bakalářského studia a autorka si ji musela nastudovat samostatně.

Z hlediska obsahu je práci potřeba vytknout následující nedostatky:

1. Kapitola 2 Rešerše literatury by se měla zaměřovat především na odborné studie zabývající se úmrtností na skupinu novotvarů v Česku a Rusku. Kapitola však obsahuje celou řadu nerelevantních informací, které tematicky nebo časově přesahují zaměření práce (např. informace o vývoji demografického zkoumání obecně), případně nepatří do rešerše literatury (např. pasáž o Národním onkologickém registru). Jednotlivé části kapitoly na sebe navíc logicky nenasazují, autorka přeskakuje mezi Českem a Ruskem a některé formulace nejsou dobře srozumitelné. V této kapitole se také objevuje sdělení (cituji): „Úmrtnost v Rusku zůstává podle světových standardů na vysoké úrovni. I přes výrazné snížení úmrtnosti v letech 2005–2012 bylo Rusko v roce 2015 stále na 22. místě ze všech zemí světa podle hrubé míry úmrtnosti...“ (konec citace), které zbytečně vyvolává pochybnosti o základních znalostech analýzy úmrtnosti ze strany autorky hodnoceného textu.
2. Kapitola 3 Obecná charakteristika novotvarů je oprávněnou součástí struktury práce, kdy je potřeba blíže přiblížit téma práce. Ale i tato kapitola obsahuje informace, které jsou příliš detailní, nejsou v dalších kapitolách reflektovány a přesahují již spíše do medicínské stránky problému, která se neodráží v demografických datech a je pro čtenáře poměrně obtížně srozumitelná (např. za nerelevantní lze považovat celou stranu 18 a první polovinu strany 19). Kapitola navíc není členěna logicky, měla by postupovat od obecných poznatků k těm podrobnějším – např. autorka nejprve v kapitole 3.1 píše o vývoji výzkumu zhoubných novotvarů, ale co je to zhoubný novotvar definuje až v kapitole 3.2.

3. Nesrovnalosti nalezneme také v metodické kapitole 4.1. Je zde uveden ukazatel standardizovaná hrubá míra úmrtnosti (str. 25), ukazatel se ale jmenuje standardizovaná míra úmrtnosti. Ukazatel u_x je na str. 25 označován jako míra úmrtnosti v dokončeném věku x a bez jakéhokoli vysvětlení o několik řádků níže jako specifická míra úmrtnosti, chybí u něj také správná definice. Je zde zaveden také ukazatel „přímo standardizovaná specifická míra úmrtnosti na příčinu i “ (str. 26), chybí citace zdroje, ze kterého autorka tento ukazatel čerpala, zároveň není jasné, proč tento ukazatel prezentovala, když ho v analytické části vůbec nepoužila. Na straně 27 jsou definovány vzorce pro výpočet úplné úmrtnostní tabulky, ale v práci byly konstruovány tabulky zkrácené. Kromě naděje dožití pro přesný věk je nesmyslně zaveden i vzorec naděje dožití pro dokončený věk (str. 27).
4. V kapitole 4.3 se autorka věnuje kvalitě ruských dat, z textu ale příliš nevyplývá, jaká je kvalita údajů týkajících se konkrétně úmrtnosti na novotvary. Na konci kapitoly je shrnuto, že úmrtnost na skupinu novotvarů v Rusku je podhodnocená, což ale nevyplývá z žádného citovaného zdroje.
5. Samotná analytická část práce je velmi popisná, místy je pro čtenáře těžké se v textu orientovat. Vždy by bylo vhodné komentovat nejprve situaci obecněji a pak postupovat ke konkrétnějším poznatkům (např. nejprve celkový příspěvek jednotlivých skupin úmrtí k naději dožití a potom hodnotit, ve kterých věkových skupinách je tento příspěvek nejvyšší na str. 38 a dále). Vzhledem k názvu práce by nemělo docházet k zaměňování pojmu novotvar a zhoubný novotvar.
6. Nesrozumitelný je výběr „7 hlavních skupin příčin úmrtí z 10 nejčastějších skupin příčin smrti“ na str. 43. Je nedostatečně popsáno, proč bylo k tomu výběru vůbec přistoupeno a jak byl vlastně proveden.
7. Velká pozornost je v analytické části práce obecně věnována relativní struktuře intenzity úmrtnosti, primárně by se ale autorka měla zaměřovat hlavně na absolutní změny v intenzitě úmrtnosti. Z textu by také mělo být mnohem zřetelnější srovnání vývoje v Česku a v Rusku, v čem se situace v těchto zemích podobá a v čem se naopak odlišuje.

V práci nalezneme také nedostatky formálního charakteru, jedná se o chyby typografického charakteru (např. při formátování názvů tabulek a grafů) i gramatické a stylistické chyby, které místy výrazně snižují srozumitelnost textu. Problém je také s citacemi, některé převzaté pasáže textu jsou bez odpovídající citace zdrojů, resp. jejich citace nejsou přesné (viz. Str. 10, 16 a 21). V práci také nejsou dodržována všechna pravidla dle katedrálních „Doporučených pravidel pro zpracování vysokoškolských prací“ (např. chybí informace o počtu znaků bez mezer pod abstraktem, v tabulkách je používáno bezpatkové písmo, čísla a text v tabulkách nejsou správně zarovnány, není dodržována správná struktura a doporučený zápis bibliografických záznamů včetně použití kurzívy). Pod tabulkami s vlastními výpočty by měla být tato skutečnost uvedena.

Přestože předložená bakalářská práce Anny Mazurik „Porovnání struktury a úrovně úmrtnosti na vybrané zhoubné novotvary v Česku a Rusku v letech 1999–2019“ vykazuje řadu závažnějších nedostatků, doporučuji – po určitém váhání – komisi pro státní závěrečné zkoušky přijmout ji k obhajobě a na základě výsledku obhajoby rozhodnout o jejím hodnocení.

V Praze dne 27. 8. 2021

RNDr. Boris Burcin, Ph.D.
školitel